

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1890, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppförande af ett kasernetablissemment i Jemtland för en artilleri-division.

(1:a U. A.)

Uti en den 31 januari 1890 till Riksdagen aflåten proposition, (n:o 20), har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till ett etablissemment för en artilleri-division i Jemtland af besparingarna å anslaget till värfvade garnisonerade truppernas rekrytering och aflöning anvisa 340,000 kronor.

Såsom af det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden af förenämnda dag inhemtas, har statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t till en början redogjort för den framställning i ärendet Kongl. Maj:t förelade 1889 års Riksdag, äfvensom de vederbörande myndigheters förslag och utlåtanden, som lågo till grund för berörda framställning. Från denna redogörelse, till hvilken utskottet i öfrigt hänvisar, vill utskottet här anteckna:

att generalfälttygmästaren i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 2 januari 1889 hemställt, att frågan om förflyttning till Norrland af Svea artilleriregementes 9:de och 10:de batterier, hvilken fråga stått på dagordningen allt sedan förslaget om förändringar i artilleriets organisation väcktes och som jemväl förelagts 1884 och 1885 års Riksdagar, utan att då vinna sin lösning, måtte å nyo göras till föremål för framställning till Riksdagen, och dervid erinrat, att ifrågavarande batterier, hvilka tills vidare förlagts i Hernösand och Stockholm, men i anseende till bristande utrymme icke kunnat

uppbibras till större styrka än 40 man i medeltal, för närvarande i högst ringa grad motsvarande det med dem åsyftade ändamål att utgöra stam för ett till Norrlands försvar i främsta rummet afsedt artilleri och att denna brist i den nuvarande organisationen af artilleriet framträdde dess mera, i samma mån ordnandet af de i Norrland förlagda stridskrafterna tillmättes större betydelse;

att det af generalfälttygmästaren framlagda förslag till etablissemmentets ordnande och erforderliga byggnaders uppförande å område invid Östersund, dit artilleridivisionen borde förläggas, upptagit följande byggnader och kostnader:

Stabsbyggnad.....	kr.	76,000
Kasernbyggnad.....	»	94,000
Matinrättningsbyggnad	»	37,000
Exercishus	»	25,000
Ridhus.....	»	28,000
Stall för stambästar.....	»	18,000
Sommarstall för legda hästar	»	10,000
Manskapsarrestbyggnad.....	»	10,000
Sjukstall.....	»	5,000
Afträden, gödselstad, kol- och vedbodas m. m.	»	5,000
Ammunitionsförråd och laboratorium	»	4,000
Förrådsskjul	»	16,000
Planeringar, inhägnader, ritningars uppgörande och markens kartläggning m. m.	»	20,000

Summa kr. 348,000,

hvertill komme kostnad för inköp af tomt m. m., 25,000 kronor, eller tillsammans 373,000 kronor;

att chefen för fortifikationen, som hörts öfver generalfälttygmästarens förslag, under anförande, att kostnaden för tomtens och exercisfältets planering vore för lågt uppskattad samt ridhusbyggnaden borde uppföras af sten och källare anbringas under matsalsbyggnaden, beräknat totalkostnaden för sjelfva etablissemmentet med dithörande tomts ordnande till 366,300 kronor eller till 18,300 kronor mer än hvad generalfälttygmästaren ansett böra för nämnda ändamål begäras, hvadan alltså, med inräkning af köpeskillingen för tomten m. m. 25,000 kronor, kostnaden för ifrågavarande etablissemment, enligt chefens för fortifikationen förslag, skulle uppgå till 391,300 kronor;

att departementschefen, som ansett den förändring af ifrågavarande batterier till åkande, hvilken generalfälttygmästaren stält i utsigt, icke böra, ehuru önskvärd, för närvarande genomföras, tillika funnit kostnaderna för

etablissemnetet kunna beräknas något lägre än generalfältygmästaren och chefen för fortifikationen förutsatt, i det att nemligen på anförda skäl följande besparingar kunde göras:

uteslutning från byggnadsarbetet af sommarstall och ammunitionsbyggnad samt inhägnad omkring ka- serngården.....	kr. 18,300: --
uteslutning af vakt- och arrestbyggnaden.....	» 12,500: —
inskränkning af utrymmet i matsalsbyggnaden	» 5,500: —
uteslutning af särskildt sjukstall	» 5,000: —
<hr/>	
eller tillsammans kr. 41,300: —	

hvidan alltså totalkostnaden för etablissemnetet, enligt departementschefens förslag, kunde nedbringas från 391,300 kronor till 350,000 kronor.

Sedan Kongl. Maj:ts vid 1889 års riksdag i ämnet väckta förslag af Riksdagen afslagits, hade departementschefen, såsom af statsrådsprotokollet inhemtas å sid. 14, enär af den öfverläggning, som föregått beslutet inom Andra Kammaren, syntes framgå, att obenägenheten att bifalla den kongl. propositionen till ej ringa del härrörde från önskan, att, innan statsanslag till ifrågavarande ändamål beviljades, utredning måtte vara vunnin, huru vida staden Östersund kunde vara villig att till kostnaden för etablissemnetets uppförande lemna bidrag, anmodat generalfältygmästaren att i berörda afseende från stadsfullmäktige i Östersund låta infordra utlåtande och att från de jordegare i Östersund, som lemnat anbud om försäljning till kronan af den för etablissemnetet nödiga mark, inhemta yttranden, huru vida de medgäfv, att deras berörda anbud finge gälla jemväl efter utgången af sistlidna år.

Enligt hvad generalfältygmästaren i till Kongl. Maj:t afgifvet yttrande meddelat, hade omförmälde jordegare förklarar sig villige att jemväl under innevarande år vidblifva de utaf dem afgifna anbud beträffande upplåtelse till kronan af jord, erforderlig för kasernetablissemnetet med tillhörande exercisfält och förbindelseväg dem emellan; och hade, hvad staden Östersund anginge, stadsfullmäktige derstädes vid sammanträde den 18 oktober 1889 lemnat åtskilliga alternativa erbjudanden att gälla till 1890 års slut, för hvilka närmare redogöres i statsrådsprotokollet. Bland annat hade stadsfullmäktige alternativt förbundet sig att, i händelse artillerietablissemnetet förlades öster om staden och invid nya stadsplanens gräns samt etablissemnetet med område införlifvades med staden, innan artilleridivisionen ditflyttades, erlægga till staten ett bidrag till etablissemnetet af 10,000 kronor.

Utaf de af staden Östersund gjorda anbudn hade generalfältyg-

mästaren ansett detta vara för kronan fördelaktigast och förklarar sig, med frångående af sitt eget här ofvan nämnda kostnadsförslag, biträda det af chefen för fortifikationen uppgjorda, hvilket slutade på en summa af 391,300 kronor, men vidhålla hvad han förut anfört om lämpligheten af att ifrågasvarande batterier organiserades såsom åkande, samt följaktligen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att medgifva att från behållningen å anslaget till värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aflöning måtte få, i och för förläggning af nämnda artilleridivision invid Östersund, utgå en summa af 381,300 kronor att jemte det från staden Östersund erbjudna bidrag å 10,000 kronor användas dels till förvärfvande af områden för etablissemnet och för öfningsfält med förbindelseväg emellan detta fält och etablissemnet och dels till anordnande af etablissemnet.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t har departementschefen, såsom å sid. 18 synes, beträffande den ort, dit artilleridivisionen borde förläggas, vidhållit hvad han förut i ärendet yttrat. Emellan alla militära auktoriteter, som gifvit utlåtanden i frågan, rådde också fullständig enighet derom, att Östersund bäst lämpade sig för detta ändamål. I afseende å bekväma kommunikationer stode nämnda stad icke efter någon af de orter, hvilka förslagsvis nämnts såsom plats för etablissemnet, och den omständigheten att staden låge något aflägs från kusten måste, då den till följd deraf jemväl kunde antagas blifva mindre utsatt för tillfälliga fiendtliga anfall, göra ifrågasvarande stad företrädesvis egnad för anläggning af ett artillerietablissemnet med dess ej oansenliga förråd.

Hvad vidare anginge kostnadsfrågan, hade departementschefen, oafsedt den minskning i det erforderliga anslaget, som blefve en följd af staden Östersunds anbud, icke funnit anledning frångå de åsikter, han förra gången ärendet förevar hade tillfälle uttala. Då han, i olikhet med generalfälttygmästaren, icke ansåge någon förändring i batteriernas nuvarande organisation böra blifva en följd af förflyttningen och således antalet stambästar, efter hans åsigt, skulle blifva mindre än generalfälttygmästaren beräknat, kunde, på sätt han sistlidna år yttrat, stallbyggnaden jemväl inrymma sjukstall, hvarigenom utgifterna för nämnda byggnad besparades, och de öfriga till kostnadsbesparing ledande modifikationer i generalfälttygmästarens förslag, som han ifrågasatt, syntes icke af beskaffenhet att i afsevärd mån minska etablissemnetets ändamålsenlighet.

Beträffande det belopp, som genom antagande af något utaf staden Östersunds alternativa anbud skulle besparas kronan, afsåge intet af dessa anbud anskaffande af exercisfält och den ifrågasatta förbindelsevägen emellan detta fält och kasernetablissemnet; och då vidare, enligt hvad generalfälttygmästaren anmält, de i samtliga de alternativa anbuden erbjudna

penningesummor ansåges jemt åtgå till inköp af de olika jordområden, som enligt hvart och ett af anbudena måste till beredande af erforderligt tomtutrymme för kronans räkning inköpas, så att kronan, oafsedt hvilket af dem som antoges, skulle utan kostnad förvärfva den för etablissemnet med kaserngård nödiga tomt, insåges lätt, att besparingen i utgift blefve densamma för alla tre anbudena eller det belopp 10,000 kronor, hvartill inköpet af tomt för etablissemnet i föregående förslag beräknats. Departementschefen ansåge vid sådant förhållande och då uppfyllandet af de vid de tvenne sista anbudena fästa villkoren om hänläggande under staden af de områden, som eventuellt komme att inköpas, icke borde erbjuda någon svårighet och ej heller erfordrade framställning till Riksdagen, att med afgörandet af frågan om etablissemnets definitiva förläggning till någon af ifrågavarande tre platser borde i afvaktan på Riksdagens beslut i sjelfva hufvudfrågan anstå och att i den proposition i ämnet, som kunde komma att till Riksdagen aflåtas, afseende å staden Östersunds anbud borde endast i den mån fästas, att det belopp, 350,000 kronor, som förra gången för etablissemnet begärdes, minskas med den summa 10,000 kronor, som beräknats för inköpet af tomt och som nu i följd af staden Östersunds anbud kunde besparas.

Slutligen har departementschefen erinrat, att kronans nuvarande etablissemnet i Hernösand efter den tilltänkta förflyttningens verkställande blefve disponibelt vare sig till försäljning eller annat statens ändamål.

Af hvad i detta ärende förekommit framgår:

att Riksdagen år 1871, i sammanhang med beslut om förändrad organisation af artilleriet, jemväl beslutat, att vid Svea artilleriregemente skulle uppsättas två fotbatterier, hvilka varit afsedda att såsom en särskild artilleridivision förläggas i Norrland;

att Riksdagen år 1872 beviljat anslag till uppförande af ett kasern-etablissemnet i Stockholm för Svea artilleriregemente, afsedt endast för dess öfriga 8 batterier;

att till följd af bristande utrymme derstädes 10:de batteriet i sin helhet och 9:de batteriet till en del hittills icke kunnat uppsättas, samt

att reservationerna å anslaget till värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aflöning, som år 1888 uppgingo till 1,000,729 kronor 76 öre, till en del uppkommit deraf, att regementets 5:te division icke varit i sin helhet uppsatt.

Utskottet, som sistlidna år tillstyrkte Kongl. Maj:ts då gjorda framställning i ämnet, vidhåller hvad utskottet då yttrade, nemligen att det syntes

af vigt att ifrågavarande batterier snarast blifve i sin helhet uppsatta och till gemensam föreslagen plats förlagda, hvilket emellertid icke kunde låta sig göra, innan nödigt kasernetablissemment blifvit för dem anskaffadt, liksom att det väckta förslaget syntes allenast innebära en gifven följd af Riksdagens år 1871 fattade beslut om ifrågavarande batteriers uppsättning; och hemställer utskottet alltså,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, till ett etablissemment för en artilleridivision i Jemtland af besparingarna å anslaget till värfvade garnisonerade truppersnas rekrytering och aflöning anvisa 340,000 kronor.

Stockholm den 17 april 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herrar *L. Jönsson, S. Nilsson, P. Pehrsson, A. Persson, N. Petersson, J. Jonsson, J. Anderson, L. F. Odell, A. Petersson* och *A. G. Andersson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna fråga bort hafva följande lydelse och innehåll:

»Utskottet, som icke delar departementschefens uppfattning att Östersund är den lämpligaste förlägningsorten för en artilleridivision för Norrland, föreställer sig deremot, att, om en fullständig utredning i frågan komme till stånd, man skulle finna en för ändamålet tjenligare plats, belägen närmare den på försvar blottade kusten än norska gränsen. Må hända varder det lättare att finna en sådan plats, sedan den norrländska jernvägen, hvars sträckning bestämts jemväl af militära skäl, blifvit vidare framförd.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.»